

Mobbningens roller och orsaker i förskolan

En kvalitativ intervjustudie om pedagogers förebyggande arbete med mobbning

KRISTINA ZARO

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik

Handledare: Dan Tedenljung Examinator: Farhana Borg

Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Termin VT År 2026

Institutionen för utbildningsvetenskap och konst

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE PEA098 15 hp

Termin VT År 2026

SAMMANFATTNING

Kristina Zaro

Mobbningens roller och orsaker i förskolan

En kvalitativ intervjustudie om pedagogers förebyggande arbete med mobbning

Roles and causes of bullying in preeschool

A qualitative interview study on educators' preventive work with bullying

Årtal: 2026

Antal sidor: 30

Kort sammanfattning av syfte, metod, resultat och slutsatser

Studien undersöker sju yrkesverksamma pedagogers syn på mobbning i förskolan, dess orsaker och hur mobbning kan förebyggas. Pedagogerna är eniga om att mobbning kan ta sig olika uttryck och kan ibland vara särskilt subtila och svårupptäckta former. Barn med bristande språkkunskaper, svårigheter med lekkoder, normbrytande beteenden eller funktionsnedsättningar ses som särskilt utsatta. Resultatet visar att pedagogerna har en god förståelse för mobbning och kränkande behandling samt kunskap om förebyggande arbetssätt, såsom likabehandlingsplaner, kränkingsanmälningar och ökad vuxennärvaro. En aktiv och närvarande pedagog bidrar till trygghet, minskar konflikter och gör det möjligt att upptäcka och förebygga mobbning i ett tidigt skede. Vad gäller studiens analys har innehållsanalys tillämpats, där det empiriska materialet har kategoriserats i olika teman. Studien pekar därför på behov av ökad kompetensutveckling, särskilt inom diskrimineringsfrågor, tydligare rutiner, bättre struktur och fler praktiska verktyg för att stärka arbetet mot mobbning och skapa trygga och inkluderande förskolemiljöer.

Nyckelord: mobbning, kränkande behandling, kamratkulturer, exkludering, utanförskap, sekundära anpassningar, tolkande reproduktion.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	2
1.2 Disposition.....	2
2. Tidigare forskning	3
2.1 Databassökningar.....	3
2.2 Mobbingens innebörder.....	3
2.3 Definitioner av maktobalans och intention.....	3
2.4 Mobbingens former och roller.....	4
2.5 Sociala roller och gruppens dynamik.....	4
2.6 Exkluderingens barriärer: språk och sociala koder.....	5
2.7 Åtgärdsprogram mot mobbing i förskolan.....	5
2.8 Från invention till inkludering.....	5
3. Teoretiska utgångspunkter	7
3.1 Kamratkulturer.....	7
4. Metod	9
4.1 Kvalitativ ansats.....	9
4.2 Semistrukturerade intervjuer.....	9
4.3 Genomförande.....	10
4.4 Urval.....	10
4.5 Analysmetod.....	11
4.6 Forskningsetiska överväganden.....	12
5. Resultat	12
5.1 Pedagogers syn på mobbing.....	12
5.1.1 Fysisk, verbal och social.....	13
5.1.2 Varför barn utsätts för mobbing.....	15
5.1.2.1 Språksvårigheter och sociala koder.....	15
5.1.4 Att förebygga mobbing i förskolan.....	17
5.1.4.1 Kränkingsanmälan och likabehandlingsplan.....	17
6. Analys	19
6.1 Pedagogers samsyn kring mobbing.....	19
6.1.1 Knuffar, slag och elaka ord.....	19
6.1.2 Barn som utsätter andra jämnåriga för mobbing.....	21
6.1.2.1 Hierarkier och maktutövande.....	21
6.1.3 Att motverka mobbing i förskolan.....	22
6.1.3.1 Roll- och fantasilekar och vi-känsla.....	23
7. Diskussion	25
7.1 Metoddiskussion.....	25
7.2 Resultatdiskussion.....	26
7.2.1 Underliggande orsaker till att mobbing uppstår förskolan.....	26
7.2.2 Social exkludering och språkliga hinder.....	27
7.2.3 Förebyggande arbete mot mobbing i förskolan.....	28
7.4 Slutsatser.....	29

7.5 Studiens relevans för förskolläraryrket.....	30
7.6 Förslag till fortsatt forskning.....	30
Referenser	31
Bilaga 1 Missivbrev.....	33
Bilaga 2 Intervjuguide.....	34

1. Inledning

En viktig aspekt som understryker vikten av att studera mobbning i förskolan är den tydliga bristen på forskning inom området. Trots att mobbning är ett allvarligt och välkänt problem inom förskolan, är kunskapen om dess förekomst, karaktär och konsekvenser i förskoleåldern fortfarande begränsad. Denna forskningsbrist innebär att det finns ett adekvat behov av att fördjupa förståelsen för mobbningsfenomenet i denna tidiga förskolemiljön, vilket stärker studiens relevans och betydelse. Mobbning förekommer inte bara i skolvärlden utan även i förskolan (Seung Ha-Lee, 2020, s.1). Barn i tidig förskoleålder utsätter andra jämnåriga för kränkande behandling (Alsaker, 2008, s.1–2). Mobbning tar sig uttryck såväl indirekt som direkt, men även psykiskt och fysiskt. Mobbning kan också vara relationellt och socialt. Exempel på detta är verbala kränkningar som nedsättande kommentarer, elaka gester och utfrysningar. Mobbning kan vara fysiskt, som exempelvis när kränkande behandling eskalerar till våld, eller relationellt och socialt, som när ett barn blir exkluderat ur leken eller gemenskapen (Christopher m.fl., 2020, s.1–4). Forskning visar att de barn som utsätts för mobbning oftast är tystlåtna och undergivna. Det är vanligtvis den gruppen av individer som inte gör motstånd när de väl konfronteras av förövaren (Arsenault, 2018, s.406–407). Forskning har även visat att mobbning har en påtagligt negativ påverkan på barns välbefinnande och leder ofta till hälsoproblem längre fram i livet. Dessa barn har större svårigheter att hantera motgångar. Barn som utsätts för mobbning löper därför större risk att hamna i riskzonen för psykisk ohälsa såsom depression, ångest och suicid (Arsenault, 2018, s. 407).

Studier har funnit att mobbning tar sig uttryck på en rad olika sätt och menar att det per definition är ett aggressivt beteende med avsikt att skada andra, i synnerhet underlägsna individer. Vidare menar man att detta beteende är återkommande och sker upprepade gånger under en längre tid (Seung Ha-Lee, 2020, s.1). Det kan handla om allt från elaka gester, fnitter, nedsättande kommentarer till knuffar och slag vilket kan leda till att individen blir exkluderad ur leken och gemenskapen (Christopher m.fl., 2020, s.2–3). Mobbning har på senare tid normaliserats och blivit ett socialt accepterat beteende som många inte vågar konfrontera i dag. En del väljer att blunda för det när det väl inträffar, medan andra väljer att sätta stopp för det. Ibland kan man även betraktas som avvikande eller normbrytande just för att man väljer att säga ifrån när någon beter sig illa (Rosander & Morten, 2021, s.1–2).

För att som pedagog kunna vägleda och forma barn till goda och demokratiska samhällsmedborgare är det viktigt att, som Läroplanen för förskolan (2018) sätter fingret på, skapa en plats för omsorg, respekt och solidaritet i förskolan (Skolverket 2018, s. 12–13). Detta innebär att föra över värden och normer till barn för att främja människolivets okränkbarhet och värna om demokratin. Samtliga barn ska förvisso ges möjlighet till en trygg barndom, där rätten till liv och utbildning är en självklarhet oberoende av kön, ålder, religion eller annan trosuppfattning (Lpfö 2018, s. 4).

1.1 Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att inhämta kunskap om hur pedagoger ser på mobbning, utifrån deras egna upplevelser och erfarenheter. Syftet är vidare att undersöka de bakomliggande orsakerna till att vissa barn utsätter jämnåriga barn för mobbning. Studien kommer även att belysa pedagogers perspektiv kring hur man kan hantera, förhindra och förebygga mobbning i förskolan.

Syftet bryts ner i följande frågeställningar:

- i. Hur ser pedagoger på mobbning?
- ii. Vad anser pedagoger om barn som utsätter jämnåriga för mobbning?
- iii. På vilka sätt kan man arbeta förebyggande mot mobbning i förskolan?

1.2 Disposition

I första kapitlet behandlas studiens inledning, syfte och frågeställningar. Först ges en kort introduktion kring begreppet mobbning och därefter introduceras du som läsare till studiens syfte och frågeställningar.

I andra kapitlet behandlas tidigare forskning och teoretiskt ramverk. Kapitlet lyfter fram databassökningar, tidigare studier kring begreppet mobbning, dess innebörd, roller och former och belyser även förebyggande arbete mot mobbning i förskolan. Slutligen presenteras kamratkulturer som den teori som valts för analysen.

I tredje kapitlet presenteras metod innefattande litteratursökning, vald forskningsmetod, intervjuer och genomförande. Här redogörs för hur litteratursökningen har genomförts, hur valet av forskningsmetod motiveras, och hur studien har genomförts. Därefter presenteras urval, analysmetod och de forskningsetiska överväganden som gjorts i studien.

I det fjärde kapitlet redogörs den valda forskningsmetoden, vilka databaser som använts och hur undersökningen har genomförts. Till sist kommer urval, analysmetod och forskningsetiska överväganden att belysas.

I det femte kapitlet redogörs studiens resultat. Resultaten presenteras i form av teman som belyser pedagogers syn på mobbning, varför vissa barn utsätter andra för mobbning och vilka åtgärder som behöver vidtas för att förebygga mobbning i förskolan. I resultatdelen kommer förskollärarna att aidentifieras för att skydda deras integritet. Istället för deras riktiga namn används fiktiva beteckningar såsom F1, F2, F3, F4, F5, F6 och F7. Detta görs för att bevara deltagarnas anonymitet samtidigt som läsaren kan följa resonemanget i resultatet.

I det sjätte kapitlet kommer resultatet att analyseras och förankras med teori och tidigare forskning. Analysen kommer delas in i olika teman som betonar pedagogers

syn på mobbning, vilka de bakomliggande orsakerna är till att barn utsätter andra för mobbning och att motverka mobbning i förskolan.

Slutligen kommer ett avslutande kapitel som presenterar metod-och resultatdiskussion. Härmed kommer studiens slutsatser och relevans för förskolläraryrket att presenteras och även lyfta fram förslag till fortsatt forskning.

2.Tidigare forskning

I detta kapitel kommer databassökningar att redogöras men även lyfta fram tidigare forskning med fokus på mobbning, dess innebörder, former och roller. Vidare kommer studien belysa den valda teorin som tillämpats i analysen. Eftersom det finns begränsad svensk forskning kring mobbning i förskolan kommer internationella forskningsstudier att redogöras i studien.

2.1 Databassökningar

Databassökningarna genomfördes genom att först identifiera relevanta nyckelord som låg till grund för sökprocessen. Databassökningen påbörjades med att definiera centrala begrepp för studien, bland annat: "bullying", "bullying in kindergarten", "bullying in preschool", "bully", "victim", "bystander" och "bully prevention programs". Dessa ord valdes utifrån studiens fokus på mobbning i förskolan och förebyggande arbete. Sedan gjordes val av databaser. Sökningarna genomfördes i flera databaser för att få både nationell och internationell forskning, inklusive Google Scholar, ResearchGate och MDU:s egna databaser. Vidare genomfördes sökningar där nyckelorden kombinerades på olika sätt för att hitta relevanta artiklar, bland annat genom att använda citattecken för exakta fraser och kombinera termer med logiska ord som: "till exempel/och" för att precisera resultaten. Därefter genomfördes en granskning av artiklarna. De träffar som sökningarna gav bearbetades systematiskt. För varje artikel bedömdes titel, abstrakt, sammanfattning och innehåll för att avgöra relevans. Vidare genomfördes en bearbetning och sortering. Relevanta artiklar lästes noggrant och informationen organiserades tematiskt utifrån studiens syfte och forskningsfrågor. Slutligen valdes de forskningsartiklar ut som hade högst kvalitet, relevant innehåll och direkt koppling till studiens fokus på mobbning och det förebyggande arbetet i förskolan.

2.2 Mobbningens innebörder

2.3 Definitioner av maktobalans och intention

Thornberg (2022) anger att mobbning utgörs av kränkningar eller trakasserier som sker gång på gång mot ett barn som är i ett maktunderläge i förhållande till den eller de som utsätter barnet (Thornberg 2022, s.1). Till skillnad från Thornberg (2022) beskriver Sainz och Moya (2023) att mobbning innebär: 1) fysisk, 2) relationell, 3) verbal, och 4) kränkningar som förekommer online på nätet. Den förstnämnda kategorin innebär att förövaren våldför sig på offret exempelvis genom slag eller knuffar. Den senare kategorin handlar om när förövaren angriper offret med avsikten

att isolera men även sabotera dess vänskapskrets. Den tredje kategorin handlar i regel om kränkningar som förekommer i verbal form, exempelvis uttrycka nedsättande kommentarer, elaka gester och förödmjuka sina offer. Den sistnämnda kategorin handlar om nätmobbning vilket vid det här laget innebär att aktivt och följsamt trakassera offret, sprida rykten eller dylikt (Sainz & Moya, 2023, s.2). I likhet med Sansz och Moya (2023) betonar även Bucur (2022), att mobbning utspelar sig på en rad olika sätt. Mobbning kan exempelvis vara fysisk, vilket kan innebära trakasserier som att slå, knuffa, spotta, förstöra eller kasta saker på offret, men även otillåtna fysiska beröringar utan offrets samtycke till detta. Vidare menar Bucur (2022) att mobbning även kan vara verbal, som till exempel att förolämpa, lipa, skrika, hota och göra offret till åtlöje. Kränkningar kan också ske subtielt och kallas vanligtvis för ”tyst mobbning”. Detta kommer till uttryck genom att förövaren oftast gör saker mot offret i tystnad och manipulerar sina offer (Bucur 2022, s.4). Till skillnad från fysisk mobbning framhåller Hellström (2023) att mobbning är ett avsiktligt och aggressivt beteende som består av någon form av maktobalans (Hellström m.fl. 2023, s.1). I likhet med Hellströms teori menar Wu m.fl., (2016) att mobbning är ett beteende som har för avsikt att skada andra, oftast genom en överlägsen status eller maktobalans. Vidare anger Wu m.fl., (2016) att mobbning handlar om att bli retad vid ett eller flera tillfällen, det vill säga repetitivt och även bli utfrysst ur den sociala omgivningen (Wu m.fl. 2016, s.2–3). Som flera författare antyder menar även Christopher (2020) att mobbning tar sig uttryck både verbalt, socialt och fysiskt. Christopher (2020) hävdar att mobbning kan handla om trakasserier, exkluderingar, elaka och nedsättande ord, men att också bli slagen, knuffad eller bespottad (Christopher m.fl., 2020, s.2).

2.4 Mobbningens former och roller

2.5 Sociala roller och gruppens dynamik

Till skillnad från föregående redogörelse av begreppet mobbning kommer härmed mobbningens roller att redogöras. Mobbning består av: 1) förövare: de barn som utsätter andra barn för mobbning, 2) offer, den grupp av barn som faller offer för dem kränkningar som uppstår, 3) förövare/offer, de barn som både mobbar andra och själv blir mobbad, och 4) medlöpare, den grupp av barn som bevittnar vad som sker när mobbning väl förekommer och som aktivt tar ställning till den rådande situationen. Den sistnämnda kategorin är barn som varken är förövare eller offer, det är oftast de individer som vittnar om en företeelse som i det här fallet är mobbning eller annan kränkande behandling. Vidare beskrivs medlöparna vara de aktörer som ibland väljer att gripa in, bistå eller trösta offret och sätta stopp för förövaren. Detta genom att tala om för de andra att inte ansluta sig till förövaren, för att upphäva den pågående mobbningen (Wu m.fl. 2016, s.3–4). Vidare menar Wu m.fl., (2016) att de barn som blivit utsatta för mobbning under lång tid, löper stor risk för att utveckla social fobi och kan därmed uppleva omgivningen som ett externt hot mot sin trygghet och välbefinnande. De barnen är ofta oroliga över att hamna i ett utsatt läge där någon kanske fnissar åt dem, bli baktalade eller att inte känna sig särskilt omtyckta

av andra. En annan aspekt som Wu m.fl., (2016) betonar är att dessa barn riskerar också att utveckla depression, vilket i sin tur leder till ökade sömnsvårigheter, nedstämdhet och minskad motivation att genomföra aktiviteter (Wu m.fl., 2016, s.4). Barn som utsätts för kränkande behandling under lång tid riskerar att få ökad högekänslighet, ångest och suicid tendenser (Balayan & Verma, 2021, s.4–5). Det hävdas att offer har betydligt högre empatiförmåga i jämförelse med förövare eller medlöpare. Man menar på att dessa barn har en större insiktsförmåga och kan uppvisa sympati för barn som utsätts för mobbning mer än de barn som faller in i kategorierna för mobbare eller ”bystander”. Detta beror på att dem oftast har god kännedom om etik och moral och kan därav bedöma sådant beteende vara socialt negligerat eller närmare oacceptabelt (Wu m.fl. 2016, s.6). Thornberg (2022) menar som i föregående argumentation att mobbning består av medhjälpare och försvarare. Som medhjälpare ansluter man sig till den eller de som mobbar och att man då som förstärkare uppmuntrar och förstärker mobbningen genom att skratta eller heja på de som mobbar. Detta kallas för att vara ett passivt vittne som nonchalerar det som sker och avstår från att ingripa. Som försvarare är man istället den person som agerar och tar ställning för den som blir mobbad. Thornberg (2022) menar vidare på att medjälpare också riskerar utsättas för mobbning eftersom det är en risk som de tar på eget initiativ. De barn som mobbar andra barn har ofta hög social status och många vänner, medan de underlägsna är ensamma och har färre vänner vilket gör att de hamnar i underläge. Därför kan även de som står upp för dem utsatta också utsättas för mobbning (Thornberg 2022, s.1–2).

2.6 Exkluderingens barriärer: Språk och sociala koder

Ett återkommande tema i forskningen kring exkludering är att studier visar på att barn med språksvårigheter, blir ofta utsatta för mobbning jämfört med barn som är språkande och verbala. Studier har även funnit att barn med tal- och språkstörningar löper större risk att utsättas för mobbning än barn som har normala utvecklingsmilstolpar och tal (Pestel, 2012, s.4). Vidare påvisar forskning att barn med tal- och språksvårigheter har låg självkänsla och blir utsatta för mobbning eller annan kränkande behandling (Pestel, 2012, s.4-5). Forskning visar även på att barn med stamningar i talförmågan anses ha en lägre social position och är mer benägna att bli mobbade. Barn med talsvårigheter bidrar till andras bristande acceptans och det beror på deras oförmåga eller ovilja att delta i verbala interaktioner. Detta leder till att de inte bildar sociala relationer som ett barn med normalt talande gör. Medan barn utan stamningsproblematik anses ha positiv social status i barngruppen. Barn med goda språkkunskaper klassificeras som hög socialt kompetenta medan barn med stamning eller annan språksvårighet har svårare att knäcka sociala koder och hamnar i utanförskap (Pestel, 2012, s.5-6).

2.7 Åtgärdsprogram mot mobbning i förskolan

2.8 Från intervention till inkludering

Enligt Alsaker och Valkanover (2012) kan man förebygga mobbning med hjälp av ett program som heter ”The Bernese program”. Programmet kom till år 1998 vars mål är

att bistå pedagoger med att i ett tidigt skede, identifiera tendenser till mobbning, att hålla samtal med barn om mobbning och diskriminering samt, förhindra och ingripa när mobbning uppstår (Alsaker & Valkanover 2012,s.3). ”Bernese programmet” består av sex principer. Den första principen är ”subjective attitudes” handlar om att man som pedagog rannsakar egna attityder och förhållningssätt till barn som utsätts för mobbning och hittar strategier och metoder för att motverka kränkande behandling i förskolan. Det handlar också om att upptäcka beteendemönster och tendenser hos barn till mobbning men även kunna hantera konflikter när dem uppstår. Vidare rekommenderar man att kontakta vårdnadshavare för att skapa en öppen och transparent dialog. Det gör man exempelvis genom att anordna föräldramöten (Alsaker & Valkanover 2012, s.4–5). Genom föräldramöten ökar man medvetenheten hos vårdnadshavare om vilken påverkan det har på barns holistiska utveckling men ökar också vårdnadshavares kännedom om prevention av mobbning (Alsaker & Valkanover 2012, s.5). Den senare principen ”Look at it” innebär att hitta rotproblemet till att mobbning uppstår. Att observera barnen och fånga upp vilka beteenden som uppkommer när de interagerar med varandra är ett sätt att förhindra att mobbning eller annan form av kränkande behandling förekommer i förskolan. Man får bestämma själv hur man vill genomföra sina observationer och man får gärna dokumentera barnens göranden i här-och-nu situationer. Den tredje principen ”Lets talk together about bullying and victimization” syftar på att uppmärksamma mobbningens dynamik och skapa förutsättningar för både mobbare, offer och övriga barn att berätta vad de upplever och känner när de väl blir, utövar eller bevittnar mobbning eller kränkande behandling (Alsaker & Valkanover 2012, s.5–6). Vidare bygger principen på att pedagoger introducerar ämnet för barngruppen och samtalar med barnen om vad man kan göra ifall man själv eller någon kamrat blir utsatt för mobbning. Man menar på att man ska synliggöra ”bra” och ”dåliga” känslor för att kunna lyfta fram barns egna upplevelser och erfarenheter av mobbning (Alsaker & Valkanover 2012, s.6). Till skillnad från föregående principer handlar den fjärde om regler: ”Rules against bullying”. Principen handlar om att skapa ett gott och fungerande regelverk, att kunna sätta gränser för sitt eget och andras beteenden och skapa god struktur i barngruppen för att motverka mobbning i förskolan. Genom att etablera nya attityder och normer mot mobbning av jämnåriga kan man upphäva mobbning. Ett annat sätt att arbeta förebyggande mot mobbning i förskolan är också att arbeta med estetiska uttrycksformer där barnen ges möjlighet att uttrycka sina tankar och känslor, som till exempel genom att rita en teckning. Med hjälp av bilder kan man föra dialog med barnen kring vilka beteenden som man anser är bra respektive mindre bra. Härmed får barnen också möjlighet att genom bildform komma med egna förslag om vilka regler som ska tas i beaktan och vilken typ av beteendekod man ska förhålla sig till i förskolan (Alsaker & Valkanover 2012,s.6–7). Den femte principen ”The use of positive and negative sanctions” handlar om att ta ställning i situationer där mobbning eller kränkande behandling uppkommer bland barn. Genom att systematiskt och kontinuerligt använda positiva och negativa påföljder och förstärka bra beteenden bidrar man till att negativa beteenden avväjns på lång sikt. För att förebygga mobbning menar man att det är viktigt att uppmuntra

barn att samarbeta och hjälpa varandra (Alsaker & Valkanover 2012, s.7). Den sjätte och sista principen "Developing social competence" innebär att bistå barnen i olika situationer och skapa förståelse för varandra men även ha en samsyn kring hur det upplevs att vara utsatt för mobbning. Man ska även uppmuntra barnen att säga stopp till den som mobbar andra och att gå till en vuxen för att få hjälp och stöd. Ett annat sätt att motverka mobbning är genom att undervisa barn om skillnaden mellan aggression och styrka. Ofta är de barn som utsätts för mobbning svaga och underlägsna och har relativt svårt att sätta gränser. Därför ska man hjälpa och stödja dessa i den mån de har lärt sig att säga "nej" eller "stopp" och att respektera andras gränser (Alsaker & Valkanover 2012, s.7–8).

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel redogörs vald teori. De begrepp som kommer att belysas är kamratkulturer, sekundära anpassningar och tolkande reproduktion.

3.1 Kamratkulturer

Den valda teorin som tillämpats i studien är kamratkulturer. Enligt Corsaro (2000) innebär kamratkulturer en uppsättning av aktiviteter eller rutiner, artefakter, värden och problem som barnen aktivt skapar och delar med sig i mötet med andra jämnåriga. Enligt Corsaros (2000) definition av begreppet, genomsyras kamratkulturer av två grundprinciper: dels att barn söker sig bestämma över och påverka sina liv, dels att de vill dela med sig av de bestämmelser och regler som de själva har utformat i samspel med andra barn. Låt mig exemplifiera detta. Corsaro (2000) menar på att barn gör något som heter "secondary adjustments" vilket på svenska kallas för "sekundära anpassningar". Man hävdar att barn uppvisar tendenser att bryta mot de uppsatta regler som finns i förskolan, för att kunna åstadkomma sådant som en vuxen redan har sagt nej till. Det är ett sätt för dem att kringgå alla regelverk, hävda sig och skapa sina kamratkulturer på egna villkor. (Corsaro, 2000, s.4–5). Med sekundära anpassningar kan barn undkomma "de förbjudna beteenden" och vuxnas tillsägelser för att kunna navigera friare i förskolan. Barn gör egna sekundära anpassningar för att kunna göra sådant som betraktas vara "förbjudna" aktiviteter eller lekar på förskolan. Det är ett sätt för dem att komma undan alla regler för att leka på egna villkor. När barn i förskolan uppför sig på ett sätt som inte är accepterat av gruppens normer och värderingar kan de vittna om "sekundära anpassningar". Dessa anpassningar, såsom att bryta regler eller att utföra beteenden som strider mot gruppens normer, kan användas som strategier för att exkludera andra barn från gruppens aktivitet eller från att delta i leken. Sekundära anpassningar är beteenden som en person använder för att påverka sin omgivning och uppnå en önskad effekt. Sekundära anpassningar används för att exkludera andra från en grupp eller en aktivitet. Detta kan ske genom att bryta regler, utföra beteenden som strider mot gruppens normer. Sekundära anpassningar beskrivs vara en del av mobbning, då de används för att exkludera eller ägnas en annan person åt. Mobbning är ett beteende där en eller flera personer systematiskt och på ett hotfullt

sätt exkluderar eller förföljer en annan person. Därmed konstateras sekundära anpassningar vara ett verktyg i mobbningens arsenal, och kan tillämpas för att utöva kontroll och dominans över den utsatta personen (ibid).

Vidare menar Corsaro (2000) på att barn imiterar vuxenkulturen i sina lekar och aktiviteter. Detta gör de med hjälp av något som kallas ”tolkande reproduktion”. Med tolkande reproduktion menas att hämta inspiration från vuxenvärlden för att sedan imitera eller ”härma” vuxenkulturen. I leken skapar barnen sina egna regler och bestämmelser. Med hjälp av att skapa sin egen kamratkultur utefter den omgivande miljön, formar barn sin egen lekvärld med de idéer och regelverk som de själva bildar i gemenskap med andra barn (Corsaro, 2000, s.5-6). Detta sätt att ”tolka” och ”reproducera” kallas för internalisering. Barn tolkar således aktivt sin omvärld för att sedan skapa mening i sin vardag (ibid.). Förutom ovanstående skildringar av begreppet kamratkulturer, beskriver Corsaro (2000) en annan viktig aspekt och menar på att rollspel och social reproduktion spelar en avgörande roll för barns sätt att tolka, skapa och forma sina kamratkulturer. Med rollspel kan barn omsätta sådant som de tidigare har erfårit i hemmet eller på förskolan. Corsaro (2000) pekar vidare på att barns upplevelser och erfarenheter därmed kan utspelas i en rad olika sociala kontexter och kallas för social reproduktion. Med social reproduktion återspeglas barns interaktioner och meningsskapande i leken och i de kamratkulturer som de skapar tillsammans. Det är en kombination av fantasi och verklighet där vuxenkulturen sammanvävs med barns kamratkultur. Social reproduktion skapar förvisso förutsättningar för barn att forma sin egen världsåskådning på egna villkor och inte vuxnas (Corsaro, 2000, s.7–8).

Förutom ovanstående begrepp som belysts talar Corsaro (2000) om rollspel och social reproduktion som två viktiga aspekter i barns kamratkulturer. Med sociodramatiskt rollspel menar man att barn som ett kollektiv samarbetar med varandra för att skapa egna påhittiga lekar och aktiviteter. Dessa lekar och aktiviteter är sådant som barnen relaterar till tidigare upplevelser som de erfårit i livet exempelvis i hemmiljön eller vardagsrutiner som de är bekanta med, i jämförelse med fantasilekar som vanligtvis består av fiktiva berättelser. Vidare menar Corsaro (2000) på att barn bildar sin egen uppfattning om sin omvärld och imiterar vuxenkulturen kring hur man tar sig an vardagslivet men också hur man ska hantera konflikter när de väl uppstår. Genom exempelvis rollekar med tillskrivna roller som mamma pappa barn och narrativa berättelser skapar barn mening och bidrar även med något som Corsaro kallar för ”kulturell produktion” och reproduktion. Detta eftersom barnens lekar, består av såväl rekonstruktion, det vill säga en återspeglning av den verklighet de möter överlag men å andra sidan även tolkningar av tidigare företeelser som man anammat i leken, både som aktiva talare och åhörare. I likhet med tolkande reproduktion är rollspel därför något som barnen aktivt skapar och återskapar i lekens värld. Denna form av lekande reflekterar vuxnas sätt att vara och är därför en uppsättning av både kollektiva och individuella koncept i barns kamratkulturer. (Ibid.).

4. Metod

I detta kapitel kommer den valda forskningsmetoden att presenteras och hur undersökningen har genomförts. Till sist kommer urval, analysmetod och forskningsetiska överväganden att belysas.

4.1 Kvalitativ ansats

Den forskningsmetod som studien utgått ifrån är kvalitativ forskning. Kvalitativ forskning innebär att samla in data i form av ord och förekommer i två former. Den ena formen är att anteckna och göra skriftliga framställningar av företeelser eller yttranden som vid intervjuer eller rapporter. Den andra är genom visuella bilder eller artefakter. Kvalitativ forskning skapar förutsättningar för forskaren att fånga upp informanternas uttalanden som vanligtvis spelas in för att sedan övergå i skriftlig form med hjälp av transkribering. Transkriberingsprocessen innebär att de inspelade uttalandena skrivs ut ordagrant för att sedan analyseras. I denna studie har ljudinspelning av intervjuer valts för att sedan transkribera rådatan i större omfattning och har också utformat en egen intervjuguide med relativt öppna frågor till intervjudeltagarna. Att transkribera är ett tidskrävande och mödosamt arbete men å andra sidan givande eftersom man bekantar sig med den empirin man samlat in och därmed kan lära känna materialet. Det underlättar även för forskaren att analysera rådatan i skriftlig form än vid ljudupptagning (Denscombe 2017, s.393–395).

4.2 Semistrukturerade intervjuer

I studien används semistrukturerade intervjuer med respektive pedagog eftersom det skapar förutsättningar för intervjudeltagarna att delge sina tankar och personliga upplevelser och erfarenheter kring fenomenet mobbning på ett djupare plan. Med hjälp av semistrukturerade intervjuer får deltagarna förutsättningar att öppet och fritt uppge sina egna skildringar, uppfattningar och tolkningar av termen mobbning. Det skapar en helt annan atmosfär, eftersom intervjuer är något som skapar möjlighet för öppna och fria frågor att ställas. Detta leder i sin tur till olika perspektiv som sedan föder nya perspektiv av begreppet mobbning. Därav har även en intervjuguide (bilaga 2) formulerats med ett antal viktiga och centrala frågor som leder till en transparent dialog mellan intervjudeltagare och intervjuare. Efter avslutade intervjuer transkriberades den insamlade empirin. Att transkribera är tidskrävande men också en förutsättning för att kunna analysera resultatet (Denscombe, 2017, s.395). Ibland går man miste om fraser eller meningar eftersom det inte alltid är lätt att höra vad som sägs under inspelningar (Denscombe 2017, s.397). Som nästa steg i processen lästes alla intervjusvar med syftet att hitta mönster, likheter och variabler i uttalandena för att sedan avkoda, det vill säga tolka innehållet. Dock har hinder uppkommit under arbetets gång, nämligen tidsbrist från ledningens och pedagogernas håll, och det har även varit svårt att hitta frivilliga pedagoger som kan tänka sig delta i undersökningen.

4.3 Genomförande

Undersökningen påbörjades genom att ta kontakt med både ledning och pedagoger på de förskolor som undersökningen avsåg. Som första steg i genomförandet kontaktades såväl rektorer som förskollärare och barnskötare per telefon för att värva så många intervjudeltagare som möjligt. Sedan formulerades ett missivbrev (bilaga 1) med information om undersökningens syfte, hur intervjun skulle ske och att de har rätten att när som helst återkalla sitt samtycke. Tillsammans med missivbrevet fick deltagarna också en intervjuguide (bilaga 2) med frågor att besvara under intervjun. I missivbrevet framgick information om att alla personuppgifter som lämnades in i samband med intervjun, endast skulle sparas för att kunna genomföra undersökningen och sedan tas bort i efterhand när undersökningen var klar. Det framgick även att material som samlades in skulle användas i studien och att man som deltagare var anonym i resultatredovisningen samt att uppsatsen efter avslutad process kommer publiceras på databasen DiVA vid Mälardalens Universitet. På grund av tidsbrist har många av mina intervjudeltagare inte haft möjlighet att komma på intervju. Istället har de valt att lämna in sina intervjusvar i skriftlig form. I denna forskningsstudie uppmärksammades en möjlighet till förbättring. En kritisk aspekt är att en av de frågor som uppmärksammades var hur bristen på kroppsspråk och möjligheten till direkta följdfrågor kan ha påverkat datans kvalitet. Detta är ett viktigt kritiskt perspektiv som har övervägts vid genomförandet av studien. Genom att reflektera över dessa aspekter kan man förbättra studiens forskningsdesign och säkerställa att resultaten är så trovärdiga som möjligt. Å andra sidan är det något man inte kunnat påverka under den begränsade tiden för uppsatsarbetet. Trots alla hinder på vägen, har sju pedagoger värvats från tre skilda kommuner att delta i undersökningen, både förskollärare och barnskötare. Denscombe (2017) menar på att forskningsintervju är en metod för forskare att få en insamling av data som till grund består av människors svar på forskares frågeställningar i en studie. Vidare menar man på denna form av forskningsmetod bidrar till att intervjudeltagarna delger sina egna uppfattningar, åsikter, känslor och erfarenheter. Det ger upphov till en djupare förståelse för deltagarnas tankar och resonemang kring ett fenomen. Med hjälp av semistrukturerade intervjuer kan man ställa öppna frågor till deltagarna och de kan på så vis ge utförliga svar på de frågor som ställs under intervjun. Därför valdes personliga intervjuer eftersom informationen i sig är unik och kommer från en specifik källa, det vill säga informanten (Denscombe 2017, s.267–269).

4.4 Urval

Enligt Denscombe (2017) finns två typer av urval: representativt respektive explorativt urval. Med representativt urval menar man oftast surveyundersökningar och datainsamling av kvantitativt innehåll. Sådan undersökning bygger på en så kallad ”urvalsprocedur” som i regel består av faktorer, variabler och företeelser. Explorativt urval är ett tillvägagångssätt som kommer till användning i småskalig forskning av kvalitativa data. Det är en ansats som används i forskningsstudier med syfte att granska ämnen som man inte forskat om tidigare och för att uppmärksamma

nya tankar och idéer men även upptäcka nya teorier. Med hjälp av explorativt urval kan man som forskare lyfta fram ny kunskap och information men även rikta ljuset mot relevanta och intressanta exempel som betonar det man forskar om (Denscombe, 2017, s. 57–58). Det urval som gjorts är ”explorativt urval” vilket vid det här laget skulle innebära att studien inkluderat samtliga sju informanter. Dessa består av två barnskötare och fem förskollärare som utgör hela undersökningspopulationen. För att få en så saklig bild av fenomenet mobbning som möjligt har studien därför belyst respektive pedagog och deras upplevelser, kunskaper och erfarenheter kring begreppet mobbning.

4.5 Analysmetod

Den analysmetod som valts är ”innehållsanalys” vilket innebär att studiens datainsamling bryts ned i mindre enheter. Med innehållsanalys kan man studera empirin utifrån enstaka ord till hela meningar och stycken men även dela in textinnehållet i rubriker. Med hjälp av innehållsanalys kan man även studera textinnehållet i form av kategorier. Med det menas att den insamlade empirin delas in i mindre enheter till ett eller flera teman. Vidare kan man även göra något som heter koda, det vill säga identifiera väsentliga ord eller meningar som förekommer upprepade gånger i transkriberingen. Innehållsanalys skapar därmed möjlighet till att upptäcka ”dolda” sidor som kommit till uttryck i texter (Denscombe 2017, s. 402–403). Krippendorf (2004) menar att en innehållsanalys består i att hitta mindre enheter i en text och väva samman dessa till en enhet. Krippendorf (2004) menar att man även bör göra ett urval i analysen. Vidare görs en innehållsanalys med hjälp av ljudupptagning eller i skriftlig form, för att senare kunna tolka texter eller uttalanden på ett objektivet sätt. Innehållsanalysen syftar på att eliminera mängden av datainsamling, särskilt när det rör sig om stora volymer text. Till sist menar Krippendorf (2004) att man som forskare summerar det slutgiltiga resultatet för att sedan formulera slutsatser som är av relevans för studien (Krippendorf 2004, s.83–86). Avseende studiens analys har samtliga intervjuer transkriberats. Sedan har en avkodning av texterna genomförts. Avkodningen gick till på så sätt att hitta viktiga ord och fraser som uppkommer flera gånger i transkriberingen. Därefter delades in alla ord, fraser och meningar under olika rubriker för att sortera datainsamlingen. Vidare lyftes fram likheter och skillnader vilket inneburit att datainsamlingen lästes igenom och att likheter och samband hittades i respondenternas uttalanden. Rådatan delades in i mindre kategorier eller teman för att urskilja likheter och skillnader i respondenternas skildringar av begreppet mobbning. Respondenternas beskrivningar och upplevelser ställdes mot varandra för att se om respondenterna hade en samsyn kring termen mobbning. Slutligen genomfördes en sammanställning av resultatet, vilket underlättar förståelsen, visar samband och mönster och fungerar som en god grund för analys.

4.6 Forskningsetiska överväganden

I denna studie har sammantaget sju pedagoger intervjuats, varav två barnskötare och fem förskollärare. Samtliga pedagoger arbetar på olika förskolor och intervjudeltagarna kommer från tre skilda kommuner. I studien delger de sina uppfattningar och erfarenheter kring begreppet mobbning, hur man som pedagog tidigt upptäcker tendenser till mobbning hos barn, varför en del barn utsätter andra jämnåriga för mobbning och hur man arbetar förebyggande mot mobbning i förskolan. Före genomförandet av intervjuer har intervjudeltagarna fått ta del av nödvändig information kring vilka regler som gäller vid deltagandet i studien, att medverkan är frivilligt och de har rätt att återkalla sitt samtycke. Vidare har intervjudeltagare informerats om att deras personuppgifter kommer förvaras konfidentiellt och att datainsamlingen endast kommer användas för forskningens ändamål. Denna studie har därav utgått ifrån Vetenskapsrådets fyra grundprinciper om god forskningsetik (Eldén 2020, s.30–31). Följande principer belyser hur en trovärdig forskningsstudie bör genomföras: 1) *informationskravet* där samtliga respondenter har informerats om forskningens ändamål, vilka regler som gäller vid medverkan i studien och att respondenterna har när som helst rätten att avbryta sin medverkan. 2) Enligt *samtyckeskravet* har berörda respondenter informerats om att medverkan i undersökningen sker frivilligt. Respondenterna har fått bestämma själv hur länge de önskar delta i undersökningen och att detta sker på deras villkor. I enlighet med 3) *konfidentialitetskravet* har berörda informerats om hur datainsamlingen kommer ske och att deras uppgifter förvaras på ett tryggt och säkert sätt så inga obehöriga får tillgång till informationen. Berörda respondenter har i resultatframställningen och i analysen hållits anonyma. 4) *Nyttjandekravet* har inneburit att datainsamlingen har enbart använts för forskningens ändamål (ibid).

5. Resultat

I detta kapitel presenteras studiens resultat. Resultaten presenteras i form av teman som belyser pedagogers syn på mobbning, varför vissa barn utsätter andra för mobbning och vilka åtgärder som behöver vidtas för att förebygga mobbning i förskolan. För att säkerställa respondenternas anonymitet kommer de att avidentifieras med beteckningar som F1, F2, F3, F4, F5, F6 och F7.

5.1 Pedagogers syn på mobbning

Resultaten visar att mobbning är ett komplext problem som påverkas av flera olika faktorer. För att kunna förstå detta närmare undersöker vi de aspekter och faktorer som bidrar till att mobbning uppstår i förskolan.

5.1.1 Fysisk, verbal och social mobbning

Respondenterna beskriver att mobbning handlar om kränkningar av olika slag som sker vid upprepade gånger och att det fortgår under längre tid. Här uttrycker respondenterna F1 och F2 följande:

”F1..Mobbning är enligt mig när någon upprepat kränker någon annan person. Det kan handla om att frysa ut någon fnysa eller göra elaka grimaser när någon talar”

”F2..Mobbning är väl något som sker repetitivt, en handling som avser att göra illa någon och att det uppstår ett flertal gånger... det är liksom något som sker under en längre tidsperiod”

Respondenterna F3 och F4 beskriver att mobbning kan komma till uttryck på många olika sätt och uttrycker att mobbning kan vara såväl verbal som fysisk:

”F3.. Enligt min uppfattning så handlar det ju om att man gör illa någon, antingen att det är fysiskt eller psykiskt, och att det pågår under en lång tid”

”F4..Det är en kränkande behandling som kan ske genom både en psykisk eller fysisk mobbning”

Vidare betonar respondenterna att i förskolans verksamhet talar man inte i termer av mobbning utan istället talar man mer om kränkande behandling. Respondenterna framhåller att kränkande behandling kan ske både fysiskt, verbalt och socialt. Den fysiska formen innebär oftast knuffar, slag, slagsmål eller annan typ av våldsbejakande beteenden, medan verbala kränkningar förekommer i nedsättande kommentarer eller elaka ord. Vidare understrycker respondenterna att mobbning även kan förekomma i form av exkluderingar, utfrysningar och utanförskap. Respondenterna hävdar att mobbning definieras som systematiska trakasserier, vilka ofta uttrycks genom hot och våld eller våldsutövning av en eller flera personer. Vidare anger respondenterna att mobbning liksom vilken kränkande behandling kommer till uttryck genom en fysisk handling. Respondenterna F2 och F4 understryker att mobbning kan handla om att man slåss, sparkas och nypas men även misshandla på annat vis:

”F2.. När man utsätter barn, personal eller vårdnadshavare för psykisk mobbning så kan man frysa ut personer, prata nedlåtande till dem, visa med sitt kroppsspråk vad man tycker om de..”

”F4..jag tror att mobbning kan handla om

att man kränker någon genom att utsätta de för fysisk mobbning... då kan man slå någon nypas, sparka eller misshandla på något sätt”

Respondenterna hävdar att mobbning är något som förekommer på det psykiska planet och menar att när barn utsätter andra barn för psykisk mobbning. Här skildrar respondenten F3 att mobbning handlar även om att exkludera andra ur gemenskapen:

”F3..man kan manipulera och utesluta andra ifrån gemenskapen”

Vdare återger F5 och F6 att mobbning kan även innebära att man fryser ut andra och talar nedlåtande till dem:

”F5..Mobbning är enligt min mening ett upprepat negativt beteende där ett barn medvetet utsätter ett annat barn för kränkningar eller uteslutning.

”F6.. Det handlar ofta om en maktobalans.....
..jag har sett att även yngre barn kan hamna i mönster av exkludering eller hårda ord, även om de kanske inte förstår innebörden fullt ut”

Respondenterna beskriver att förutom fysisk och psykisk mobbning, förekommer även den subtila och ”tysta” mobbningen. Respondenterna yrkar att denna form av mobbning ofta sker med kroppsspråket och menar att det är lika illa som vilken kränkande behandling som helst. Vidare anger respondenterna att mobbning handlar om när någon upprepat kränker en annan person. Respondenterna markerar att mobbning handlar om att exkludera, fnysa eller göra elaka gester när någon talar. I resultatet framkommer det att respondenterna berättar att man bör uppmärksamma sig på kränkningar och aktivt tar ställning genom att anmäla dessa företeelser. Respondenterna uppger att de anmälningar som görs är till för att kunna kartlägga när, var och hur kränkningar har inträffat samt vilka som varit inblandade. Vidare påpekar respondenterna att man gör en plan för hur man kan stödja det barn som blivit utsatt. Respondenterna betonar att det kan handla om att undersöka om kränkningen sker vid speciella situationer, platser eller avdelningar eller om det är specifika barn som utsätter och utsätts för kränkningarna. Härmed beskriver respondenterna, F1, F2, F3 och F5 sina uppfattningar:

”F1..Det är väldigt viktigt att den som blir retad får stöd av vuxna och har vuxna tillgängliga så man kan snabbt bryta en sådan situation..

”F2.. bildstöd, litteratur arbetar vi mycket med som berör just ämnet kränkande behandling så..”

”F3..Vi samtalar mycket med barnen och pratar om känslor..
Barnen får liksom möjlighet att reflektera över hur man är som en bra kompis, hur vi liksom ska bete oss mot varandra..”

”F5..Man behöver ju finnas där för barnen som blir utsatta för en kränkning eller mobbning..
..att ge mycket stöttning och omsorg men även tydligt markera att det inte är ok att någon blir behandlad på det sättet”

Vidare poängterar respondenterna att mobbning är ett negativt beteende som sker systematiskt, där ett barn medvetet utsätter ett annat barn för kränkningar eller exkludering. Respondenterna framhäver att mobbning handlar om en maktobalans.

5.1.2 Varför barn utsätts för mobbning

Det finns många orsaker till varför barn utsätts för mobbning, och i resultatet framkommer det att det handlar om att barn på något sätt uppfattas som annorlunda i barngruppen. De faktorer som framkommit i resultatet som kan bidra till detta är svårigheter med språk och att tolka sociala koder.

5.1.2.1 Språksvårigheter och sociala koder

Respondenterna framställer att de skäl som ligger till grund för barn som utsätter andra för mobbning i sina kamratkulturer, kan vara att man inte delar samma språk och att man därmed inte kan kommunicera med varandra. Respondenterna antyder att det även kan bero på att ett barn inte förstår de lekregler som krävs för att kunna delta i en lek. Här exemplifierar respondenterna, F1, F2, F4, F5, F6, vilka orsaker som kan ligga bakom mobbning och belyser sin syn på detta:

”F1..Svårt att svara på tycker jag... Men jag tror på osäkerhet, den som mobbar kanske själv har blivit mobbad... psykisk obalans...

”F2.. Det kan även handla om en funktionsnedsättning man har eller att man betar sig på ett sätt som verkar avvikande”

”F4..Barn kan bli kränkta på flera sätt, till exempel genom att utesluta någon från lek genom

elaka kommentarer eller genom fysisk handling som knuffar eller slag”

”F5.. det kan bero på bristande sociala färdigheter, svårigheter att tolka signaler eller ett behov av att hävda sig”

”F6..Tyvärr ser jag tendenser att mobbning gått ner i åldrarna. Ibland blir barn utanför för att de inte kan svenska språket, barn med särskilda behov..”

Vidare understrycker respondenterna att mobbning kan handla om en funktionsnedsättning eller övriga intellektuella svårigheter. Respondenterna beskriver att de grundläggande skälen till att barn utsätter andra barn för mobbning kan vara att förövaren själv blir utsatt för det. Respondenterna lyfter fram att det kan även bero på att mobbaren oftast inte mår bra själv och därför betar sig illa mot andra. Respondenterna framhåller att förövaren behöver hjälp och stöd för att en förändring i beteendet skall ske. Vidare beskriver respondenterna att det finns de barn som är medhjälpare och uttrycker att de oftast är osäkra som bara går med strömmen men som inte är konsekventa i sitt handlingstagande. Respondenterna understryker att en exkludering dock inte alltid innebär att någon blir mobbad eller utsatt för kränkande behandling, men menar att det är viktigt att vara uppmärksam på sådana situationer. Respondenterna hävdar att man ska vara extra uppmärksam på barn som känner sig exkluderade eller där man som pedagog upptäcker att ett barn inte får vara med i exempelvis leken. Respondenterna beskriver att barn blir ibland utanför, för att de inte kan uttrycka sig och syftar då på barn med särskilda behov. Vidare uttrycker respondent F2 att barn som blir utanför, kan bero på att de inte hunnit knäcka lekkoderna:

’F2..Ibland blir barn utanför för att de inte knäckt lekkoderna och inte kan hänga med när kompisarna leker...”

Respondenterna uppger att man som pedagog bör hantera detta genom att samtala och reflektera med det barnet som utsatt en kamrat för en kränkning. Respondenterna lyfter fram att genom att synliggöra vad som hänt och hitta gemensamma lösningar och förslag på hur barnet kunde gjort annorlunda kan förhindra att nya kränkningar uppstår. Respondenterna framhåller att det utsatta barnet får möjlighet att dela med sig av sina tankar och idéer men även tala om sina känslor hur han eller hon upplevde situationen. Respondenterna understryker att det är viktigt att uppmana barn att våga söka upp en vuxen när man upplever sig kränkt av sina kamrater, men också kunna säga ”stopp” när kompiserna är otrevliga.

Respondenterna uttrycker att om man ser något barn som blir exkluderat i en leksituation försöker de alltid inspirera eller bjuda in dem barnen till nya lekar. Respondenterna belyser att man som vuxen bör gripa in i leken för att locka andra barn men även slå samman lekarna. Respondenterna uttrycker även att detta möjliggör en ömsesidig respekt och ett bättre samspel mellan barn. Respondenterna uppger att barn kan bli kränkta på en rad olika sätt. Respondenterna exemplifierar detta och uttrycker att barn kan frysa ut en kamrat ur leken eller under en annan pågående aktivitet. Respondenterna beskriver vidare att barnen fryser ut varandra genom att säga elaka saker eller visa avsky med kroppen som kan eskalera i knuffar eller slag. Respondenterna pekar på att det kan det också bero på att vissa barn saknar sociala färdigheter, har svårt att tolka koder eller inte kan hävda sig. Respondenterna lyfter fram att barn som riskerar bli exkluderade löper större risk att hamna i utanförskap vilket sedan påverkar deras självkänsla. Respondenterna markerar att orsakerna kan handla om att barnet kanske inte är språkande eller verbal. Vidare framhåller respondenterna att det kan handla om att barnet är blygsam och har svårt att ta för sig i leken. Respondenterna uttrycker att det kan också handla om att gruppynamiken inte är så sammanhållande.

5.1.4 Att förebygga mobbning i förskolan

Resultaten påvisar att det förebyggande arbetet mot mobbning i förskolan innefattar både främjande och åtgärdande insatser. Centralt i detta arbete är att verksamheten har strukturerade rutiner och styrdokument för att hantera kränkningar. Två framträdande verktyg som framkommit i resultatet är kränkingsanmälan och likabehandlingsplan.

5.1.4.1 Kränkingsanmälan och likabehandlingsplan

Respondenterna uttrycker att ett förebyggande arbete mot mobbning kräver en god beredskap och ett aktivt engagemang inom förskolans organisation. De framhåller att barns ålder inte bör utesluta frågan om förekomst av mobbning, utan att det är av yttersta vikt att pedagogerna är uppmärksamma på tecken på kränkande behandling i förskolemiljön. Respondenterna understryker att när återkommande beteendemönster observeras hos ett eller flera barn, är det nödvändigt att vidta åtgärder, exempelvis genom att tillföra resurser, omorganisera verksamheten eller omfördela personalresurser, för att förebygga att ytterligare kränkningar uppstår. Respondenterna lyfter fram vikten av att noggrant analysera och dokumentera företeelser av kränkande karaktär i förskolan, samt att en kränkingsanmälan ska göras i enlighet med gällande lagstiftning när kränkningar har inträffat. Enligt respondenterna F2, F3, F4 och F7 uttrycker de att de har en särskild skyldighet att genomföra en sådan anmälan, och beskriver vidare att man bör utreda vad som har hänt, identifiera vilka som blivit utsatta samt vilka som har utfört kränkningen. Respondenterna lyfter fram att det utsatta barnet ska få adekvat stöd och hjälp, samt att vårdnadshavare informeras om de inträffade händelserna:

”F2..Vi arbetar aktivt med vår plan mot kränkande behandling och aktiva åtgärder mot diskriminering...När ett barn blir kränkt så gör vi en anmälan och utreder vad som hänt..

”F3.. Förskolan ska arbeta förebyggande varje dag genom att skapa en inkluderande kultur... Vi behöver tydliga rutiner, ett aktivt värdegrundsarbete och att arbeta med barnens sociala och känslomässiga..

”F4..Viktigt är att pedagogerna reflekterar över sitt förhållningssätt och har en öppen dialog med vårdnadshavare”

”F7..Att arbeta kontinuerligt med värdegrunden och förskolans grundverksamhet... Arbeta så att barngruppen blir trygg. Vara närvarande och engagerade pedagoger!..”

Vidare understryker respondenterna att pedagoger oftast har god kunskap om barngruppens dynamik i förskolan och menar på att de arbetar för att skapa en vi-känsla. Respondenterna uttrycker att man ska inspirera barnen till lekar, samarbetsövningar och övriga aktiviteter i olika gruppkonstellationer. Vidare markerar respondenterna att genom att ge barnen olika uppdrag ger de förutsättningar för barnen att öva på samarbete, turtagning och samspel. Respondenterna framhäver att de gör barnen uppmärksamma på varandra och uttrycker att man talar om vilka som är närvarande och frånvarande i olika situationer. Respondenterna betonar också att undvika tävlingssituationer, exempelvis lekar där man ”åker ut” eller om någon kan vara bättre än den andre som vid springtävling. Istället får barnen ”tävla mot sig själva”: hur långt man kan kasta bollen eller hur högt man kan klättra upp i ett träd. Respondenterna understryker vidare att de arbetar för att skapa en god vi-känsla i barngruppen. Respondenterna framhåller att man ska ge barnen omsorg, vara goda förebilder, leka gruppstärkande lekar och öva på samarbete. Respondenterna F1 och F2 anger att man kan stärka barns självkänsla genom roll-och fantasilekar:

”F1..Man kan arbeta med teater och dramatisera olika scenarion där barnen får berätta hur dem tycker man ska hantera sådana här situationer”

”F2..Vi arbetar med samarbete och hur man är mot varandra..”
...Det gör vi genom till exempel rollek och lite mer kreativa lekar som har inslag av fantasi”

Respondenterna framhåller att lekar kan ge barnen nya utmaningar och främja

nyttänkande, men att de även kan öka produktiviteten. Respondenterna uttrycker att det är viktigt att barnen får rätt hjälp och stöd för att undvika att hamna i ett läge där de blir understimulerade. Vidare uttrycker respondenterna att de använder sig av rollspel i arbetet med att förebygga mobbning. Respondenterna berättar att pedagogerna spelar upp olika situationer som speglar hur kränkande behandling kan te sig i verkligheten. Respondenterna lyfter fram att rollspel är ett meningsfullt verktyg i det förebyggande arbetet, och menar på att det ger möjlighet att skapa en öppen dialog med barnen om hur man är mot varandra. Respondenterna uttrycker vidare att det även ger möjlighet för att diskutera olika känslor, att tala om hur man är som en bra kompis och hur man kan göra annorlunda. Vidare beskriver respondenterna att det förebyggande arbetet mot mobbning eller kränkande behandling sker med hjälp av en likabehandlingsplan. Respondenterna motiverar att pedagogerna arbetar med likabehandlingsplanen i början av varje termin och att de uppmärksammar på förekomster och risker kring mobbning och annan kränkande behandling. Vidare förklarar respondenterna att de tar fram målsättningar för att arbeta vidare med att motverka mobbning i förskolan. Respondenterna understryker att, som ett sista steg i processen, gör de en utvärdering varje år och vidareutvecklar arbetet framåt. Slutligen framhåller respondenterna att de arbetar aktivt och kontinuerligt med värdegrunden och med att vara en bra kompis för att motverka mobbning. Respondenterna understryker att de även arbetar förebyggande genom att skapa en mer välkomnande och inkluderande kultur i förskolan. Respondenterna belyser att med hjälp av tydliga ramar och rutiner bidrar det till att skapa tryggare och mer inkluderande miljöer. Respondenterna uttrycker att det på så vis minskar risken för att barn ska utsättas för mobbning.

6. Analys

I detta kapitel kommer resultatet att analyseras och förankras med teori och tidigare forskning. Analysen kommer att delas in i olika teman som betonar pedagogers syn på mobbning, vilka de bakomliggande orsakerna är till att barn utsätter andra för mobbning och att motverka mobbning i förskolan.

6.1 Pedagogers samsyn kring mobbning

För att kunna förebygga och hantera mobbning i förskolan krävs en förståelse bland pedagoger kring vad mobbning innebär. Det är särskilt viktigt att undersöka hur olika typer av beteenden ska tolkas och bemötas. Exempel på sådana beteenden är fysiska handlingar och verbala uttryck.

6.1.1 Knuffar, slag och elaka ord

I resultatredovisningen framkommer att mobbning uttrycks genom upprepade kränkningar av olika slag. Respondenterna beskriver att mobbning kan ske genom både verbala, fysiska och psykiska handlingar. Det handlar exempelvis om att barn använder elaka ord, knuffas, slåss, nyps eller sparkas. Respondenterna lyfter även att

mobbing kan ta sig uttryck genom utfrysning, manipulation och andra psykiska kränkningar. Resultatet visar därmed att mobbing inte enbart handlar om fysiskt våld, utan också om handlingar som syftar till att skapa underläge och exkludering för andra barn. Detta kan tolkas som att vissa barn använder kränkande beteenden för att få makt och inflytande i barngruppen. Genom att utesluta eller kontrollera andra barn kan de stärka sin egen position i gruppen och påverka vem som får delta i lek och gemenskap. Detta kan förstås utifrån Corsaros (2000) begrepp ”sekundära anpassningar”. Corsaro (2000) beskriver hur barn ibland bryter mot vuxnas regler och tillsägelser för att skapa egna handlingsutrymmen och kamratkulturer. Barn utvecklar strategier för att kringgå regler och göra sådant som vuxna förbjudit (Corsaro, 2000, s. 4–5). Utifrån studiens resultat kan mobbningshandlingarna förstås som sådana strategier. Trots att barn vet att kränkningar och våld inte är accepterade fortsätter vissa beteenden att förekomma i samspelet mellan barnen. Detta kan analyseras som ett sätt för barn att hävda sig själva, skapa sociala hierarkier och få kontroll över gruppen. Resultatet synliggör därmed hur mobbing kan användas för att bestämma vem som inkluderas eller exkluderas i leken.

I resultatet framgår även att psykisk mobbing ofta handlar om exkludering, nedlåtande kommentarer och kroppsspråk som signalerar avståndstagande. Respondenterna beskriver också att barn kan manipulera andra eller hota med att utesluta någon ur gemenskapen. Detta kan kopplas till Bucurs (2019) beskrivning av att aggressiva och våldsamma beteenden ibland uppstår när barn har svårt att hantera starka känslor som vrede och frustration (Bucur, 2019, s. 26–27). Samtidigt visar resultatet att mobbningen inte enbart handlar om tillfälliga känsloutbrott, utan om återkommande handlingar som påverkar relationerna mellan barnen över tid. Detta kan tolkas som att svaga sociala relationer och en bristande gruppssammanhållning bidrar till en dysfunktionell gruppdynamik där mobbing får fortsätta. Vidare framkommer en tydlig samsyn hos respondenterna kring hur mobbing definieras. Respondenterna beskriver mobbing som exkludering, utfrysning och systematiska kränkningar där ett barn hamnar i underläge. De menar att mobbing sker medvetet och kan uttryckas genom exempelvis elaka ord, hot, våld eller socialt utanförskap. Detta överensstämmer med Wu m.fl. (2016), som beskriver mobbing som upprepade handlingar där barn retas, kränks eller utesluts ur den sociala gemenskapen (Wu m.fl., 2016, s. 3). Resultatet kan även kopplas till Bucurs (2019) forskning om att mobbing kännetecknas av en avsikt att upprepade gånger kränka och terrorisera andra (Bucur, 2019, s. 26). Respondenterna lyfter dessutom fram att det finns en ”tyst” form av mobbing som sker genom blickar, kroppsspråk och subtila signaler. Resultatet visar att dessa handlingar uppfattas som lika kränkande som fysisk eller verbal mobbing. Detta kan förstås utifrån Sanz och Moyas (2023) forskning, där subtil mobbing beskrivs som handlingar som syftar till att isolera offret och försvåra dess sociala relationer. Författarna menar att dessa ”tysta kränkningar” ofta används för att utesluta någon utan att det sker öppet eller tydligt (Sanz & Moya, 2023, s. 2). Utifrån studiens resultat kan detta analyseras som att mobbing även kan ske genom indirekta handlingar som påverkar barnets

känsla av tillhörighet och trygghet i gruppen.

6.1.2 Barn som utsätter andra jämnåriga för mobbning

När barn utsätter andra jämnåriga för mobbning handlar det ofta om mer än enskilda handlingar. Beteendet kan kopplas till hur relationer och maktstrukturer formas i barns kamratkulturer. Hierarkier och maktutövande kan därför spela en viktig roll i att förstå varför vissa barn får övertag över andra.

6.1.2.1 Hierarkier och maktutövande

Resultatet framhåller att barn utsätter andra barn för mobbning och att detta enligt respondenterna ofta kan bero på att barnen inte delar samma språk och därför har svårt att kommunicera med varandra. Respondenterna beskriver även att barn kan bli exkluderade när de inte förstår de regler och lekkoder som krävs för att delta i leken. Det kan exempelvis handla om att barnet inte känner till figurer inom populärkulturen och därför utesluts ur gemenskapen. Ytterligare orsaker som respondenterna lyfter fram är att barn uppvisar ett avvikande beteende eller har en funktionsnedsättning. Resultatet visar därmed att barn som på olika sätt avviker från gruppens normer riskerar att hamna utanför gemenskapen. Detta kan analyseras som att språkliga och sociala skillnader skapar hierarkier i barngruppen där vissa barn får större tillgång till lek och gemenskap än andra. Barn som behärskar språket och lekkoderna får därmed större möjlighet till delaktighet och inflytande, medan andra barn riskerar att marginaliseras. Detta kan kopplas till vad Bucur (2019) menar att mobbning handlar om, nämligen att skada andra och skapa en maktobalans mellan förövare och offer (Bucur, 2019, s. 26). Vidare menar Bucur (2019) att förövaren aktivt väljer att utsätta sina offer för aggressiva och hotfulla handlingar och att detta sker repetitivt (ibid.). Utifrån studiens resultat kan detta analyseras som att exkludering och mobbning används som ett sätt att skapa kontroll och stärka den egna positionen i gruppen. Genom att avgöra vem som får delta i leken och vem som hålls utanför skapas maktförhållanden mellan barnen. Resultatet av denna studie synliggör också respondenternas syn på förövaren. Respondenterna menar att ett barn som mobbar andra barn i förskolan kan vara osäker i sig själv, själv bli utsatt för mobbning eller må psykiskt dåligt. De beskriver därför att barn som mobbar är i behov av hjälp och stöd för att kunna förändra sitt beteende på lång sikt. Resultatet visar därmed att respondenterna inte enbart ser förövaren som någon som orsakar skada, utan också som ett barn med egna svårigheter och behov av stödinsatser. Respondenterna lyfter även fram att det finns barn som fungerar som medhjälpare och som har svårt att ta ställning i situationer där mobbning förekommer. Dessa barn väljer ofta att inte ingripa trots att de är medvetna om vad som sker. Resultatet visar därmed att mobbning inte enbart handlar om relationen mellan förövare och offer, utan också om grupprocesser där andra barn genom sin passivitet bidrar till att mobbningen kan fortsätta. Här kan vi knyta an till det som Wu m.fl. (2016) beskriver, nämligen att mobbning innefattar olika roller och delas in i fyra kategorier: (1)

förövare/mobbare, (2) offer, (3) förövare/offer och (4) medhjälpare. Den förstnämnda kategorin omfattar barn som mobbar andra barn. Den andra kategorin handlar om barn som utsätts för kränkande behandling under en längre tid. Den tredje kategorin avser barn som både utsätter andra och själva blir utsatta. Den fjärde kategorin handlar om barn som observerar mobbningen men väljer att inte ingripa. Dessa barn benämns som "bystanders" och uppvisar ofta ett passivt beteende trots att de är medvetna om situationen (Wu m.fl., 2016, s. 3). En viktig aspekt att fördjupa är medlöparens roll och hur kamratkulturen inom gruppen bidrar till att förstärka passiviteten. Gruppens normer och tryck kan skapa en miljö där det är mycket svårt för en individ att avvika från det kollektiva beteendet, eftersom osynliga sociala mekanismer verkar för att bevara makt och status. Genom att analysera hur dessa sociala reproduktionsprocesser fungerar kan man få en djupare förståelse för varför det är så svårt för enskilda att bryta med gruppens normer och ta initiativ till förändring (Wu m.fl., s.4).

Resultatet i denna studie visar liknande tendenser då respondenterna beskriver att vissa barn förhåller sig passiva i situationer där andra blir utsatta. Detta kan analyseras som att gruppdynamiken har stor betydelse för hur mobbning upprätthålls i förskolan. När barn väljer att inte ingripa riskerar mobbningen att normaliseras och fortsätta utan motstånd från gruppen. Respondenterna understryker samtidigt att exkludering inte nödvändigtvis behöver innebära att ett barn är mobbat eller utsatt för kränkande behandling. Däremot menar de att pedagoger behöver vara extra uppmärksamma på situationer där barn återkommande känner sig exkluderade eller blir utfrysta ur leken. Respondenterna beskriver exempelvis att barn ibland hamnar utanför eftersom de inte behärskar svenska språket tillräckligt väl, särskilt barn med särskilda behov. Det kan också handla om att barn inte förstått lek koderna och därför har svårt att följa med i lekens utveckling. Detta kan analyseras som att barns möjligheter till delaktighet påverkas av deras sociala och kommunikativa förutsättningar. Detta kan vi koppla till Pestel (2012) som menar på att barn med bristande språk blir ofta utsatta för mobbning och har svårare att knäcka sociala koder (Pestel, 2012, s.4-6). Resultatet visar att barn som inte behärskar gruppens normer och koder löper större risk att hamna i underläge i den sociala gemenskapen. Vi kan koppla dessa resultat till det som Bucur (2019) lyfter fram, nämligen att mobbning, makt och dominans bidrar till att förövaren får hög status och möjlighet att bestämma över andra barn (Bucur, 2019, s. 29). Detta sker för att säkerställa den egna maktpositionen, ett så kallat maktutövande. Utifrån studiens resultat kan detta förstås som att exkludering och kontroll över leken blir ett sätt för vissa barn att skapa och upprätthålla sociala hierarkier i barngruppen (ibid).

6.1.3 Att motverka mobbning i förskolan

Det förebyggande arbetet mot mobbning i förskolan innefattar flera pedagogiska strategier som syftar till att stärka barns sociala kompetens och gruppsammanhållning. En viktig metod är användningen av roll- och fantasilekar för

att utveckla empati och en gemensam vi-känsla.

6.1.3.1 Roll- och fantasilekar och vi-känsla

Resultatet påvisar en samsyn kring hur man kan arbeta förebyggande mot mobbning i förskolan. Respondenterna är överens om att pedagoger och ledning behöver ta frågan på allvar för att motverka mobbning och annan kränkande behandling i förskolan. De menar att mobbning behöver ses som ett faktiskt och återkommande problem i förskolan och att man inte bör avfärda barns handlingar med argumentet att barn är för ”små” för att mobba eller kränka andra. Detta kan analyseras som att pedagogernas förhållningssätt har stor betydelse för möjligheten att upptäcka och förebygga mobbning i ett tidigt skede. Resultatet visar att respondenternas medvetenhet kring barns relationer och beteenden bidrar till att de lättare kan identifiera återkommande negativa mönster i barngruppen. Respondenterna beskriver exempelvis att de sätter in åtgärder när de ser återkommande beteenden hos barnen, såsom tillsättning av resurser, omorganisering av dagen eller omplacering av personal. Detta visar att det förebyggande arbetet inte enbart handlar om att hantera enskilda konflikter, utan även om att förändra de miljöer och strukturer där mobbning riskerar att uppstå. När respondenterna upprättar en kränkingsanmälan informerar de både vårdnadshavare till det barn som blivit utsatt och till det barn som utsatt någon annan. Detta kan tolkas som att pedagogerna arbetar för att synliggöra problemet och involvera samtliga parter i arbetet mot mobbning. Resultatet visar därmed att samarbete mellan förskola och vårdnadshavare ses som en viktig del i det förebyggande arbetet. Dessa beskrivningar kan kopplas till det som Alsaker och Valkanover (2012) beskriver i anti-mobbingsprogrammet ”The Bernese Program”. Författarna menar att observation av barns samspel är avgörande för att synliggöra vilka beteenden som uppstår när barn interagerar med varandra. Genom att observera och dokumentera barnens görande kan pedagoger upptäcka tendenser till mobbning i ett tidigt skede och därmed förhindra att nya kränkningar uppstår (Alsaker & Valkanover, 2012, s. 5–6). Resultatet i denna studie visar liknande tendenser, då respondenterna beskriver att de aktivt observerar barns relationer och agerar när de upptäcker negativa beteendemönster. Detta kan analyseras som att pedagogernas närvaro och systematiska arbete fungerar som ett sätt att förebygga att negativa maktstrukturer etableras i barngruppen. Vidare menar Alsaker och Valkanover (2012) att man bör uppmärksamma mobbningens dynamik och skapa förutsättningar för både mobbare, offer och övriga barn att uttrycka sina upplevelser och känslor kring mobbning och kränkande behandling (Alsaker & Valkanover, 2012, s. 5–6). Resultatet visar att respondenterna arbetar på liknande sätt genom att samtala med barnen om känslor, relationer och hur man är mot varandra. Detta kan tolkas som att pedagogerna försöker skapa förståelse hos barnen för hur handlingar påverkar andra människor. Respondenterna menar också att de har god kunskap om gruppdynamik i förskolan och arbetar aktivt för att skapa en vi-känsla genom lekar, samarbetsövningar och

arbetsuppgifter i olika gruppkonstellationer. De beskriver att barnen får uppdrag som kräver samarbete för att lyckas. Respondenterna uppger även att de synliggör alla barn i gruppen, exempelvis genom samlingar där man uppmärksammar vilka barn som är närvarande och vilka som är frånvarande. Detta kan analyseras som att pedagogerna arbetar medvetet för att stärka känslan av gemenskap och delaktighet i barngruppen. Resultatet visar att aktiviteter som bygger på samarbete kan bidra till att minska risken för exkludering och utanförskap, eftersom barnen får möjlighet att interagera med olika kamrater och skapa relationer till fler barn i gruppen. Respondenterna beskriver också att de undviker tävlingssituationer där barn riskerar att jämföras med varandra, exempelvis lekar där någon åker ut eller aktiviteter där ett barn framstår som bättre än ett annat. I stället uppmuntras barnen att ”tävla mot sig själva”, exempelvis genom att försöka kasta en boll längre än tidigare. Detta kan tolkas som att pedagogerna försöker minska konkurrens och hierarkier mellan barnen. Resultatet visar att fokus istället läggs på barnens individuella utveckling och självkänsla, vilket kan bidra till att minska negativa jämförelser mellan barnen. Detta överensstämmer med det som Sansz och Moya (2023) beskriver, nämligen att tidiga inkluderande arbetssätt kan minimera negativa konsekvenser för offer och bidra till att skapa goda sociala miljöer i förskolan (Sansz & Moya, 2023, s. 4).

Respondenterna uppger vidare att de arbetar för att skapa en god vi-känsla genom att visa omsorg för samtliga barn, vara goda förebilder och leka gruppstärkande lekar. De beskriver även att de assisterar barnen i roll- och fantasilekar där alla barn ges möjlighet att delta utifrån sina egna förutsättningar. Resultatet visar också att pedagogerna arbetar med drama och rollspel för att spela upp olika situationer och därefter samtala med barnen om känslor och alternativa sätt att agera. Detta kan analyseras som att leken används som ett pedagogiskt verktyg för att utveckla barns empati, sociala förståelse och konflikthantering. Genom rollspel och samtal får barnen möjlighet att reflektera över sina handlingar och förstå hur andra barn kan påverkas av kränkningar eller exkludering. Resultatet visar därmed att det förebyggande arbetet inte enbart handlar om att stoppa negativa handlingar, utan också om att aktivt stärka positiva relationer mellan barnen. Respondenterna menar vidare att arbetet med likabehandlingsplanen är en viktig del i det förebyggande arbetet mot mobbning. De beskriver att de arbetar med likabehandlingsplanen i början av varje termin genom att kartlägga förekomster och risker samt sätta upp mål för att motverka mobbning i förskolan. Resultatet visar också att värdegrundsarbetet sker kontinuerligt som en del av verksamhetsutvecklingen. Detta kan kopplas till Alsaker och Valkanovers (2012) resonemang om betydelsen av att skapa ett gott arbetsklimat, tydliga regler och struktur i barngruppen för att förebygga mobbning och annan kränkande behandling. Författarna menar även att pedagoger behöver etablera normer och attityder som motverkar mobbning mellan jämnåriga (Alsaker & Valkanover, 2012, s. 6–7). Resultatet i denna studie visar liknande tendenser, då respondenterna beskriver ett kontinuerligt arbete med värdegrund, inkludering och sociala relationer. Detta kan analyseras som att det förebyggande arbetet mot mobbning kräver ett långsiktigt och systematiskt arbete där pedagogernas närvaro,

relationella arbete och tydliga värdegrund samverkar för att skapa trygghet och gemenskap i förskolan. Vidare lyfter Alsaker och Valkanover (2012) fram att estetiska uttrycksformer kan användas för att ge barn möjlighet att uttrycka tankar och känslor genom exempelvis bilder och teckningar. Genom dessa uttrycksformer kan pedagoger föra dialog med barnen kring vilka beteenden som uppfattas som bra eller mindre bra och samtidigt ge barnen möjlighet att komma med egna förslag kring hur man ska vara mot varandra i förskolan (Alsaker & Valkanover, 2012, s. 6–7). Detta kan kopplas till respondenternas arbete med drama, samtal och lek, där barnen ges möjlighet att bearbeta känslor och sociala situationer tillsammans med pedagogerna. Alsaker och Valkanover (2012) menar också att positiva och negativa påföljder kan användas för att förstärka goda beteenden och minska negativa handlingar. Författarna betonar även vikten av att uppmuntra barn till samarbete och att hjälpa varandra i olika situationer (Alsaker & Valkanover, 2012, s. 7). Resultatet i denna studie visar att respondenterna arbetar på liknande sätt genom att skapa aktiviteter där barn behöver samarbeta och stötta varandra. Detta kan analyseras som att pedagogerna aktivt försöker skapa en inkluderande gruppkultur där positiva relationer och samarbete värderas högt.

7. Diskussion

I detta kapitel presenteras en diskussion kring studiens metod och resultat. Kapitlet kommer även belysa studiens slutsatser och relevans för förskolläraryrket. Slutligen kommer förslag till fortsatt forskning att lyftas fram.

7.1 Metoddiskussion

Denna studie har granskat svaren från sammantaget sju pedagoger från tre olika kommuner som valts ut för intervju. Syftet har varit att fånga upp pedagogers perspektiv på begreppet mobbning, vad de anser om barn som utsätter andra för mobbning men också hur man kan förebygga mobbning i förskolan. På grund av tidsbrist har en del pedagoger valt att lämna in sina intervjusvar i skriftlig form, varav två barnskötare valt att bli intervjuade och resterande pedagoger har lämnat in sina svar skriftligt. Ett annat hinder under studiens gång har varit att värva intervjudeltagare, då många förskolor inte haft möjlighet att avsätta tid för att delta i studien. Trots dessa påtagliga begränsningar lyckades man få ett antal pedagoger att medverka i studien. På så vis har man fått möjlighet till en relativt omfattande datainsamling i undersökningen. En kritisk aspekt av studiens resultat är att metoden kan ha påverkat vilken typ av data som samlats in och därmed även hur resultaten ska förstås. Eftersom vissa av intervjuerna genomfördes skriftligt, varav två barnskötare intervjuades muntligt och resterande respondenter lämnade in sina svar i skriftlig form, kan detta ha begränsat möjligheten till följdfrågor och djupgående resonemang. Detta kan i sin tur ha gjort att vissa av pedagogers erfarenheter och tankar om mobbning inte framkommit fullt ut, vilket kan ha påverkat resultatet. Vidare innebär det relativt begränsade antalet deltagare, samt svårigheterna att finna tillgängliga pedagoger från förskolor. Vilket vid det här laget kan resultatet kanske

inte ses som helt representativt för alla pedagoger som arbetar i förskolan. Det finns därmed en risk att andra erfarenheter och perspektiv inte har fångats upp, vilket kan påverka studiens bredd och generaliserbarhet. Samtidigt har den kvalitativa ansatsen varit en styrka, då den har möjliggjort en fördjupad förståelse för hur mobbning uppfattas och beskrivs av pedagoger och hur man konkret kan förebygga mobbning i förskolan. Detta innebär att studien ger en indikation på hur mobbning kan förstås i förskolans kontext, men att resultaten kanske behöver tolkas med viss försiktighet.

Den metod som valts i studien är kvalitativ forskningsmetod eftersom det ger möjlighet till en tillåtande atmosfär som inbjuder till öppna frågor där pedagogerna fritt kan uttrycka sina tankar och idéer. Denna metod ger en djupare förståelse för hur pedagoger uppfattar begreppet mobbning, vad de tror är de grundläggande orsakerna till mobbning och på vilket sätt man kan arbeta förebyggande mot mobbning i förskolan.

7.2 Resultatdiskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat i relation till teori och tidigare forskning, med särskilt fokus på varför mobbning uppstår i förskolan, vilka underliggande orsaker som kan ligga bakom barns beteenden och det förebyggande arbetet med mobbning i förskolan. För att kunna förstå mobbningens dynamik, kommer resultatet att motiveras och belysas utifrån barns kamratkulturteori, där centrala begrepp som tolkande reproduktion och sekundära anpassningar kommer att användas. Detta för att analysera och skapa en djupare förståelse för hur mobbning kan förstås och förebyggas i förskolan.

7.2.1 Underliggande orsaker till mobbning i förskolan

Resultaten visar att pedagogerna har en samsyn kring att mobbning är ett komplext och mångfacetterat fenomen, som kan ta sig uttryck i fysiska, verbala och relationella former. Denna insikt speglar teorin om kamratkulturer, där barn aktivt skapar sociala regler och normer som kan både främja och motverka mobbning (Corsaro, 2000). Pedagogerna pekar på att barn ibland använder sekundära anpassningar för att kringgå vuxnas regler och skapa sina egna regler, vilket kan leda till kränkande handlingar som mobbning eller annan form av kränkande behandling. Genom att koppla till Corsaros begrepp om tolkande reproduktion, kan man tolka att barn imiterar vuxenkulturen i sina lekar och sociala interaktioner, och därigenom reproducerar vissa maktstrukturer och beteendemönster (Corsaro, 2000). I studier av Pestel (2012) och Sansz och Moya (2023) framkommer att mobbning ofta bottnar i språk- och kommunikationssvårigheter, avvikande beteenden samt funktionsnedsättningar, vilket tidigare forskning visar att barn med begränsade språkkunskaper är särskilt sårbara för kränkande behandling. Detta kan kopplas till teorin om sekundära anpassningar, där barn bryter mot förskolans uppsatta regler för att få tillgång till gemenskap och samhörighet men också för att skapa egna

kamratkulturer. Detta kan i sin tur leda till konflikter och mobbning. Pedagogernas förståelse för dessa orsaker är viktig för att kunna utveckla effektiva förebyggande strategier. Resultatet visar att pedagogerna ser mobbning som ett komplext fenomen med flera uttrycksformer, inklusive fysisk, verbal och relationell mobbning, vilket är i linje med tidigare forskning av Sainz & Moya (2023) och Bucur (2022). Man menar att dessa former av mobbning är ofta uttryck av sociala normer och maktdynamiker som barn lär sig och reproducerar i sina kamratkulturer. Corsaros (2000) teori om kamratkulturer förklarar att barn aktivt skapar sina egna sociala världar i samspel med andra. Detta sker genom att de utformar och följer regler, normer och rutiner som är gemensamma inom gruppen. När barn till exempel utesluter ett annat barn eller använder kränkande ord, är det ofta ett uttryck för att de internaliserat vissa normer och maktstrukturer, och att dessa normer kan reproduceras i gruppen, ofta utan att vuxna är medvetna om det. Forskning av Corsaro (2000) visar att barns beteenden inte är slumpmässiga, utan ofta är strategier för att hävda sig själva, kontrollera sociala situationer och skapa en känsla av tillhörighet. Sekundära anpassningar, som Corsaro (2000) beskriver, är ett exempel på detta. Barn kan till exempel göra undantag från regler, imiterar vuxenkulturer och skapar egna regler i leken för att hävda sin plats i gruppen. Dessa handlingar kan ibland leda till konflikter eller mobbning när vissa barn utövar makt eller utesluter andra. Dessutom kan barns imitation av vuxenkulturen, som Corsaro (2000) benämner "tolkande reproduktion", vara en källa till både positiva och negativa sociala beteenden. Barn kan härma vuxnas beteende och att använda kränkningar eller uteslutning som maktmedel. Detta kan bidra till att mobbningsbeteenden normaliseras eller reproduceras i kamratkulturer. Forskning av Hellström (2023) och Thornberg (2022) stärker att mobbning ofta är ett uttryck för sociala normer och maktstrukturer som barn internaliserar och återskapar.

7.2.2 Social exkludering och språkliga hinder

Resultatet visar att social exkludering är en vanlig form av mobbning i förskolan, där barn utesluts ur lek och gemenskap. Pedagogerna betonar att bristande sociala färdigheter och språkförståelse kan bidra till att barn hamnar i utanförskap (Corsaro, 2000). Detta går hand i hand med tidigare forskning som visar att barn med språkstörningar eller övriga språkliga hinder ofta är utsatta för social exkludering (Pestel, 2012). Detta kan vi koppla till teorin om kamratkulturer, där det framgår att barn som inte kan tolka lekkoder eller inte kan hävda sig i förhållande till andra, riskerar att hamna i underläge eller om möjligt bli utanför. Pedagogernas arbete med att stärka barns självkänsla och sociala förmågor är därför centralt för att motverka denna form av mobbning. Resultatet visar att social exkludering är en vanlig form av mobbning i förskolan, där barn utesluts ur lek och gemenskap. Pedagogerna betonar att bristande sociala färdigheter och språkvårigheter kan bidra till att barn hamnar i utanförskap (Pestel, 2012). Detta belyser tidigare forskning som visar att barn med språkstörningar eller andra språkliga hinder ofta är utsatta för social exkludering (Wu m.fl., 2016). Denna form av exkludering kan förklaras utifrån teorin om kamratkulturer, där barns sociala tillhörighet och förmåga att tolka lekkoder är

avgörande för att kunna delta aktivt i gruppen. Enligt Corsaro (2000) är kamratkulturer inte bara en plats för lek, utan också en arena för att etablera sociala normer och maktrelationer. Barn som inte kan tolka dessa osynliga regler eller leka på ett sätt som är accepterat av andra riskerar att bli marginaliserade eller utestängda. Wu m.fl. (2016) understryker att språkliga hinder inte enbart handlar om kommunikation, utan även om att förstå och delta i sociala sammanhang, vilket kan förstärka känslan av utanförskap. Det är tydligt att barn som saknar tillräckliga språkliga och sociala färdigheter riskerar att hamna i underläge, vilket kan leda till att de blir utsatta för mobbning eller uteslutning. Forskning av Pestel (2012) visar också att språkliga hinder inte enbart påverkar kommunikationen, utan även barnets möjlighet att tolka och delta i gruppens sociala sammanhang. Detta kan skapa en ond cirkel där bristande språkliga förmågor leder till socialt utanförskap, vilket i sin tur kan förstärka känslor av utanförskap och utsatthet. Pedagogernas arbete med att stärka barns självkänsla och sociala förmågor är därför centralt för att motverka denna form av mobbning.

7.2.3 Förebyggande arbete mot mobbning

Resultatet visar att samtal och ett lågaffektivt bemötande är centrala verktyg i det förebyggande arbetet. Pedagogerna understryker vikten av att skapa en trygg miljö där barn vågar uttrycka sina känslor och söka stöd. Detta kan kopplas till teorin om social reproduktion, där pedagogens roll är att skapa normer och attityder som främjar inkludering och respekt (Corsaro, 2000). Arbetet med att etablera tydliga regler och normer, samt att arbeta gruppstärkande, är i samklang med principerna i "Bernese programmet" och andra förebyggande strategier (Alsaker & Valkanover, 2012). Pedagogernas insikt om att närvaro och delaktighet i leken minskar risken för exkludering och mobbning och understryker vikten av närvarande vuxna i barns sociala interaktioner. Resultatet visar att samtal och ett lågaffektivt bemötande är väsentliga verktyg i det förebyggande arbetet mot social exkludering och mobbning. Pedagogerna understryker vikten av att skapa en trygg miljö där barn vågar uttrycka sina känslor och söka stöd, vilket är avgörande för att bygga tillit och främja sociala relationer. Detta kan kopplas till Corsaros (2000) teori om kamratkulturer, där barnens sociala interaktioner, normer och attityder formas i samspel med vuxna och kamrater. Corsaro (2000) betonar att pedagogens roll är att skapa en normativ ram där respekt, inkludering och känsla av trygghet är centrala värden. Genom att använda ett lågaffektivt bemötande kan pedagoger hjälpa barn att känna sig sedda och förstådda, vilket i sin tur stärker deras förmåga att uttrycka känslor och delta i sociala sammanhang på ett inkluderande sätt. Denna studie visar på förebyggande arbetet med att etablera tydliga regler och normer, samt att arbeta gruppstärkande, återspeglas i principerna i "Bernese programmet" och andra evidensbaserade strategier för socialt och emotionellt lärande (Alsaker & Valkanover, 2012). Dessa metoder fokuserar på att utveckla barns sociala förmågor, empati och förmåga att hantera konflikter. Vilket också framkommer i Corsaros (2000) syn på att skapa en inkluderande kamratkultur där alla barn känner sig delaktiga och respekterade. Pedagogernas insikt om att närvaro och delaktighet i leken minskar risken för

exkludering och mobbning understryker vikten av vuxnas aktiva närvaro i barns sociala relationer. Forskning visar att vuxna som är närvarande och engagerade i barns lek inte bara fungerar som stödjare, utan också som förebilder för sociala normer och värderingar (Corsaro, 2000). En närvarande vuxen kan agera som en neutral part vid konflikter, erbjuda hjälp och vägledning för barn att delta i leken på lika villkor. Detta är särskilt viktigt för barn som riskerar att hamna i utanförskap, eftersom vuxnas engagemang kan fungera som ett skydd mot mobbning och kränkande behandling i förskolan. Resultatet i denna studie bekräftar tidigare forskning om mobbning i förskolan genom att visa att olika roller, såsom mobbaren, den utsatte och medhjälpare, är tydliga och att dessa roller påverkar samspel och dynamik i barngruppen. Detta stöder tidigare studier som pekar på att mobbning är en komplex företeelse med flera inblandade aktörer och att förståelsen av dessa roller är viktigt för att kunna arbeta förebyggande. Studien skiljer sig dock från andra studier genom att studien fokuserar på underliggande orsakerna till mobbning i förskolan, varför en del barn utsätter andra jämnåriga och hur pedagoger kan förebygga mobbning i förskolan. Denna studie skiljer sig från andra studier eftersom den belyser också exempelvis gruppdynamik, maktstrukturer och pedagogernas roll i fråga om mobbning och kränkande behandling, vilket möjligtvis inte alltid har lyfts fram i tidigare forskning. Denna dimension ger en mer djupgående helhetsbild av varför mobbning kan uppstå i förskolan och på vilket sätt man hanterar sådana företeelser när de väl uppstår i förskolemiljön. Vad gäller skillnaden mellan denna studie och övriga studier beror det på semistrukturerade intervjuer med pedagoger har genomförts, vilket har möjliggjort en fördjupad förståelse för de faktorer som bidrar till mobbningsbeteenden i förskolan. Detta kan möjliggöra utvecklingen av fler målmedvetna insatser för att bekämpa mobbning i förskolan.

7.4 Slutsatser

Denna studie har belyst sju yrkesverksamma pedagogers synsätt på mobbning, vilka underliggande orsaker som kan ligga bakom att mobbning uppstår i förskolan och hur man arbetar förebyggande med mobbning i förskolan. Studien visar att pedagoger ser mobbning som ett komplext och mångfacetterat fenomen som ofta är svårt att upptäcka, särskilt subtila former som tyst mobbning. Barn som saknar gemensamma lekregler, har bristande språkliga förutsättningar, uppvisar avvikande beteende eller har funktionsnedsättningar löper större risk att bli utsatta eller exkluderade i förskolan. Mobbning är en social process där inkludering och exkludering skapas i samspel mellan barnen, vilket innebär att mobbning inte kan förstås som en enskild handling utan som en del av gruppens dynamik. För att förebygga mobbning betonas vikten av tydliga strukturer, gemensamma rutiner och aktiva insatser såsom likabehandlingsplaner och kränkingsanmälningar. Närvarande och delaktiga pedagoger spelar en avgörande roll, eftersom deras närvaro i barns lekar och sociala samspel ökar möjligheten att tidigt upptäcka risker för exkludering och konflikter, vilket kan bidra till att förebygga mobbning och skapa tryggare, mer inkluderande miljöer. Studien visar även konkreta metoder och verktyg, som rollspel och delar av Bernese-programmet, som kan appliceras i

förskolans verksamhet för att stärka barns sociala förmågor, samarbetsförmåga och problemlösning. Tydliga rutiner och strukturer i arbetet mot mobbning är viktiga, liksom det kontinuerliga förebyggande arbetet där vuxna är medvetna om barns roller och samspel. Studien bidrar till en fördjupad förståelse för hur mobbning kan ta sig uttryck redan i tidig ålder och hur de olika rollerna: mobbare, offer och medhjälpare, formas i samspelet mellan barnen. Detta är av stor betydelse för min framtida yrkesroll, eftersom arbetet inte bara handlar om att ingripa vid situationer, utan även om att arbeta förebyggande för att skapa en trygg och inkluderande lärmiljö. Arbetet har stärkt förmågan att vara observant och lyhörd för tidiga tecken på mobbning, vilket är en viktig grund för att kunna bedriva ett systematiskt, medvetet och långsiktigt förebyggande arbete i förskolan.

7.5 Studiens relevans för förskolläraryrket

Avseende studiens relevans för förskolläraryrket ger studien en ökad kunskap om värdegrundsarbete och hur man skapar inkluderande och trygga miljöer i förskolan. Studien bidrar även till ökad medvetenhet om vad mobbning egentligen innebär, hur mobbning utspelar sig och vilka former den omfattar. Studien ger kunskap kring hur man som pedagog hanterar, förhindrar och förebygger mobbning i tidigt stadie. Genom att öka medvetenheten hos ledning, vårdnadshavare och barn kring värdegrunden, skapar man trygga och inkluderande miljöer i förskolan som främjar barns kamratkulturer. Studien är förvisso relevant för såväl blivande som yrkesverksamma pedagoger, då den visar konkret hur man går tillväga när mobbning eller kränkande behandling upptår i förskolan. Eftersom mobbning är skadligt för barns välbefinnande i längden, är det viktigt att skapa en värdegrund som genomsyras av respekt, gemenskap och samhörighet. På så sätt kan vi tidigt upptäcka och motverka tendenser till beteenden i fråga om mobbning och kränkande behandling i förskolan.

7.6 Förslag till fortsatt forskning

Denna studie har bidragit med insikter om hur pedagoger uppfattar och arbetar med mobbning i förskolan, baserat på intervjuer. Samtidigt finns det behov av att bredda forskningen, för att fördjupa förståelsen av fenomenet. Framtida studier skulle med fördel kunna vara att genomföra observationsstudier av barns lek, samspel och kommunikation. Detta möjliggör en mer inblick i hur mobbningssituationer uppstår i barns kamratkulturer och hur barnen hanterar sina konflikter. Observationer kan därmed fungera som ett viktigt komplement till intervjudata. Vidare är det viktigt att också kunna inkludera barns perspektiv, för att synliggöra hur de själva upplever och tolkar sociala interaktioner i förskolan. Detta kan ge ytterligare dimensioner till förståelsen av mobbning och dess uttryck i tidig ålder. På så sätt kan observationer ge en djupare förståelse för makt, exkludering och konflikter som inte alltid framkommer i intervjustudier. Observationsstudier kan därmed bidra med ett mer barncentrerat perspektiv och komplettera tidigare forskning samt denna studies resultat kring mobbningens dynamik i förskolan.

Referenser

Alsaker, F. D., & Valkanover, S. (2004). The Bernese program against victimization in kindergarten and elementary school. In P. K. Smith, D. Pepler, & K. Rigby (Eds.), *Bullying in schools: How successful can interventions be?* (pp. 289–306).

Cambridge University Press. DOI:[10.1002/yd.20004](https://doi.org/10.1002/yd.20004)

<https://www.researchgate.net/publication/224038574> The Bernese Program against Victimization in Kindergarten and Elementary School

Alsaker, F. D., & Nägele, C. (2008). Bullying in kindergarten and prevention. In W. Craig & D. Pepler (Eds.), *An international perspective on understanding and addressing bullying* (Vol. 1, pp. 230–252).

<https://www.researchgate.net/publication/313190672> Bullying in kindergarten and prevention

Balayan, K., & Verma, M. (2021). *Understanding bullying: Roles, types, gender difference and effect on mental health*. *International Journal of Indian Psychology*, 9(3), 2216–2223.

<https://www.researchgate.net/publication/355058436> Understanding Bullying Roles Types Gender Difference and Effect on Mental Health

Bucur, M. C. (2022). *Prevention of bullying in educational institutions*. *International Journal of Legal and Social Order*.

<https://www.researchgate.net/publication/366629920> PREVENTION OF BULLYING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Corsaro, W. A. (2000). Early childhood education: *Children's peer cultures and the future of childhood*. *European Early Childhood Education Research Journal*, 8(2).

<https://www.researchgate.net/publication/249047417> Early childhood education children's peer cultures and the future of childhood

Denscombe, M. (2017). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur.

Eldén, S. (2020). *Forskningsetik: Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Studentlitteratur.

Hellström, L., Persson, L., & Haguist, C. (2015). Understanding and defining bullying: *Adolescents' own views*. *Archives of Public Health*.

<https://www.researchgate.net/publication/271849031> Understanding and defining bullying - adolescents' own views

Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology* (2 uppl.). Sage Publications. University of Pennsylvania.

https://www.metodos.work/wp-content/uploads/2020/05/content_analysis-kippendorf-book.pdf

Lee, S.-H. (2020). Kindergarten teachers' perspectives on young children's bullying roles in relation to dominance and peer relationships: *A short-term longitudinal approach in South Korea*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(5), 1734. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051734>
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7084531/pdf/ijerph-17-01734.pdf>

Pestel, M. D. (2012). *Pushing to the breaking point: Do children with speech and language problems experience bullying?* University of Arkansas, Fayetteville. ScholarWorks@UARK.

[Pushing to the Breaking Point: Do Children with Speech and Language Problems Experience Bullying?](#)

Rosander, M., & Nielsen, M. B. (2022). Witnessing bullying at work: *Inactivity and the risk of becoming the next target*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 19(3), 1323. <https://doi.org/10.1037/vio0000406>
<https://www.researchgate.net/publication/357289182> Witnessing bullying at work Inactivity and the risk of becoming the next target

Sainz, V., & Moya, B. M. (2023). The importance of prevention programs to reduce bullying: *A comparative study*. Faculty of Education and Psychology, University Francisco de Vitoria. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1066358>
<https://www.researchgate.net/publication/367072164> The importance of prevention programs to reduce bullying A comparative study

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö18* (rev. uppl.). <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Torres, C. E., D'Alessio, S. J., & Stolzenberg, L. (2020). The effect of social, verbal, physical, and cyberbullying victimization on academic performance. *Victims & Offenders*, 15(1), 1–21. <https://doi.org/10.1080/15564886.2019.1681571>
<https://www.researchgate.net/publication/336759791> The Effect of Social Verbal Physical and Cyberbullying Victimization on Academic Performance

Wu, W. C., Luu, S., & Luh, D. L. (2016). Defending behaviors, bullying roles, and their associations with mental health in junior high school students: *A population-based study*. BMC Public Health. <https://doi.org/10.1186/s12889-016-3721-6>
<https://www.researchgate.net/publication/309006460> Defending behaviors bullying roles and their associations with mental health in junior high school students a population-based study

Bilaga 1

Missivbrev/Samtycke

Hej!

Jag heter Kristina Zaro och är förskollärarytudent vid Mälardalens Universitet. Under denna termin som är min sjunde och sista termin kommer en studie om mobbning i förskolan att genomföras.

Studiens syfte är att granska pedagogers syn på mobbning och vad den bakomliggande orsaker kan vara till att barn utsätter andra för mobbning. Syftet bygger också på att inhämta kunskap om hur pedagoger arbetar med att motverka mobbning i förskolan.

Den metod som valts i studien är kvalitativ forskningsmetod där semistrukturerade intervjuer kommer genomföras. I samband med missivbrevet får samtliga intervjudeltagare en samtyckesblankett där dem formellt ger sitt samtycke att delta i undersökningen. Ditt samtycke är frivilligt och därmed inte bindande. Du har rätt att återkalla ditt samtycke om fallet skulle vara att du vill avbryta din medverkan. Enligt GDPR om personuppgiftslagen kommer dina personuppgifter att sparas endast för att kunna genomföra studien. Därefter kommer dina uppgifter att tas bort och allt material förstöras efter att uppsatsen är klar.

Det material som samlas in kommer enbart användas i studien och i resultatet kommer du som deltagare att hållas anonym. Slutligen kommer uppsatsen att publiceras på en databas som heter "Diva" på Mälardalens Universitet.

Jag ger mitt samtycke till att delta i studien.

Namn

Namnförtydligande

Vi frågor och funderingar är ni hjärtligt välkomna att kontakta mig eller min handledare!

Student: Kristina Zaro
Tel: XXX XXX
E-post: XXX XXX

Handledare: Dan Tedenljung
Tel: XXX XXX
E-post: XXX XXX

Med vänliga hälsningar,
Kristina Zaro

Bilaga 2

Intervjuguide

Introduktion

Hej och välkommen på intervju!

Jag heter Kristina Zaro och är förskolläraryrkestuderant vid Mälardalens Universitet. Under min sjunde och sista termin kommer en studie kring mobbning i förskolan att genomföras.

Intervjun inleds med att Du som intervjudeltagare får presentera dig själv och berätta lite om varför du valt förskolläraryrket och dela med dig av dina kunskaper och erfarenheter. Sedan kommer du få ett antal frågor som du får möjlighet att besvara. Och om det är någon fråga du känner att du inte vill besvara eller är osäker på så är det helt ok att gå hoppa över och gå vidare till nästa fråga. Sedan kommer intervjun att avslutas med om du vill dela med dig något som du tycker är extra viktigt eller anmärkningsvärt.

Presentation av intervjudeltagare

Vill du berätta vem du är och varför du valt detta yrke?

Vad är dina erfarenheter/och kunskaper om mobbning eller möjligtvis kränkande behandling i förskolan?

Skulle du kunna berätta lite grann om hur ni på eran förskola arbetar med kränkande behandling? Vad har ni för verktyg i hanteringen av sådana situationer? Hur löser ni detta?

Vilka utmaningar ställs ni inför när barn blir kränkta i förskolan?

Intervju frågor

- Vad är mobbning enligt din mening? Har du någonsin blivit själv utsatt för det när du var barn eller vuxen? Vad är dina erfarenheter av mobbning?
Varför tror du man barn kränker andra i förskolan? Och på vilket sätt blir man kränkt tror du?
- Vad är din uppfattning kring barn som blir exkluderade ur gemenskapen?
Varför blir barn utsatta för kränkande behandling/mobbning?
- Vad tror du de grundläggande orsakerna är till att vissa barn är elaka mot andra barn?
Vad är dina hypoteser/tankar kring detta?
- Hur hanterar ni barn som mobbar andra jämnåriga? Vilka verktyg kan man använda?
Hur hanterar man barn som är utåtagerande?
- På vilket sätt ska man möta dessa barn som utsätts för det? Vilket förhållningssätt ska man ha? Lågaffektivt bemötande?
- Vilka av dina kunskaper och erfarenheter tror du kan användas i situationer där mobbning uppstår i barngruppen?

- Hur tycker du att förskolan ska arbeta med att motverka mobbning? Vad behöver göras för att för att förebygga mobbning/kränkande behandling?

Avslutning

- Är det något du tycker är viktigt eller intressant som du vill lägga till/ berätta vad gäller denna undersökning?
- Har du några frågor eller funderingar?
- Hur upplevde du att bli intervjuad? Kände du dig trygg och väl bemött att samtala med mig som student i fråga om detta ämne?
- Tyckte du att du fick med alla dina tankar och reflektioner på intervjun?
- Var det något du blev missnöjd med under intervjun?